

Вони знають про війну не із книг

Коли молоді люди отримали атестат зрілості 21 червня 1941 року й щасливі гуляли до ранку, ніхто не думав, що завтра буде війна. Її ніхто не чекав і не хотів. Вона прийшла без попередження і забрала мільйони життів за чотири виснажливі роки. Не обминула Велика Вітчизняна і село, де я зародилась і живу. Мої посивілі земляки пам'ятають, як це було.

Храмове свято 1944-го...

Немовичани завжди шанували церкву, Бога і храмове свято св. Параскеви. 28 жовтня 1944-го (другий день престольного празнику) стало останнім для двох хлопчаків — Романа Кишенка й Івана Баранова. Вони знайшли в копиці сіна сплячого німця і хотіли забрати в нього зброю. Останній виявився спритнішим й одним пострілом убив Івана, а Роману відбив на руці палець. Після цього радянські солдати, які були в селі, наздогнали фашиста аж під Сарнами, де застрелили.

І солдат, і коваль

Вони живуть поруч. І щороку їх стає все менше. Та й згадуємо про них тоді, коли фронтовики одягають святкові піджаки з окропленими кров'ю бойовими нагородами. Вони самі занадто скромні, щоб розповісти про свої подвиги, та й кому хочеться пам'ятати жакливу війну, душевні та фізичні рани якої не заживають уже 66 років. За Андрієм Баєчком смерть ходила слідом. Спочатку забрала в нього матір Теодору Петрівну і 17-літнього брата Івана, чий порубані тіла знайшли сусіди. Не зміг залишатись жити вдома, перейшов до тітки. Працював на залізниці, на перегоні Ковель-Остошрик. У жовтні 1944 мобілізували та повезли на навчання до Чкалова. Весною, коли мали їхати на фронт, дізнались про жадану Перемогу. Але війна для 23-річного Андрія і його товаришів ще не закінчилась. Вони чекали відправлення на Захід, та ешелон поїхав на Далекий Схід. Так опинились у Монголії. Маленькі китайські хатки, тепла вода у флягах, якою не можна було втамувати спрагу, неймовірна спека й американська тушонка в жерстяних банках. А ще — 70-80 кілометрів у день під супроводом нещадної спеки. Це була війна з Японією. У Китаї пробули до 1947, звідки через Владивосток, Читу, Київ поїхали додому. Головне, живі-здорові — це було найбільшим щастям. У Сарнах Андрій Баєчко став на облік, і з цього моменту війна для нього закінчилась. А потім — 25 років тяжкої ковальської праці, такої необхідної в зруйнованому після війни рідному селі Немовичі. Недаремно в 70-х роках вона оцінена медаллю «За доблесну працю». Про інші нагороди учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни небагатослівний. Серед них — медаль «За перемогу над Японією», 1945 року, ордер Вітчизняної війни 2 ступеня, медаль Г. Жукова. А ще особиста подяка за виявлену мужність від Верховного Головнокомандуючого генералісимуса тов. Сталіна.

Молодь у мирний час самостверджується по-різному. Хтось носить сережку у вусі, інший приєднується до демо чи готів, ще хтось грається в неонацистські ігри. Це особиста справа кожного. Але ніхто не має жодного права забути чи зневажати здобуте потом і кров'ю і ціною власного життя все те, що маємо. Низький уклін вам за все, дорогі ветерани. Здоров'я на многії літа.

Захистив доньку

Німці заїжджали в села, щоб забрати людей на примусові роботи — на аеродром, копати окопи, збирати врожай. Як згадує Парасковія Панчук, жати жито на Малушці зігнали селян із Тинного, Зносич, Немович. Але і в лісі на загарбників чекала засада. Люди кинулись утікати, однак деякі з них до села так і не добігли.

Молодь вивозили в Німеччину як дешеву робочу силу. За даними довідки сільської ради (1963 року), із села забрали 35 чоловік. Пам'ятають випадок, коли, щоб захистити доньку, у чужу країну замість неї поїхав батько - Василь Кіркков (по-вуличному Цвірко). На щастя, був звільнений радянськими військами. Василь Васильович залишився

живим. Віддячила йому доля: за врятоване доньчине життя зберегла батьківське.

Коли прийшли чужинці

Війна наближалася до села. Фашисти з'явилися у Немовичах на велосипедах і мотоциклах. Перелякані люди, побачивши, як їхнє поселення оточують чужинці, хапаючи дітей і найнеобхідніше, кинулись ховатись на пасіку. Кулеметною чергою тяжко поранили Ольгу Бебіну, яка згодом померла. Але німці в селі не зупинились, поїхали в Сарни. Щоб не бути захопленими зненацька, люди чергували ночами. Коли виникала щонайменша тривога чи підозра, били в рейку. І селяни ховались у сховах і схронах, які спеціально облаштовували під хатою, у сараях, клунях, навіть у боковій стіні дерев'яних колодязів, - так стверджують очевидці тих подій, чиї спогади збрала й продовжує збирати завідувачка сільською бібліотекою Любов Жук. Старожили діляться з Любов'ю Сергіївною унікальними історичними фотографіями та документами, які вона використовує для написання історії села.

Марія Кузьмич